

**Parlamenti választások Irakban –
hozhat-e fordulatot az átalakított választási rendszer
és a társadalmi elégedetlenség?**

Parliamentary elections in Iraq -
whether the reformed electoral system
could make a difference and social dissatisfaction?

WAGNER PÉTER

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszeri kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Baranyi Tamás Péter

Szöveggondozás:

T-Kontakt Kft.

Tördelés:

Lévárt Tamás

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

© Wagner Péter, 2021.

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2021.

ISSN 2416-0148

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2021.47>

Összefoglalás: A 2021. október 10-i parlamenti választás új fejezetet nyithat és új kihívásokat hozhat Irakban. A választási törvény módosításával a 2019-ben szerveződött civil ellenzéki Tishrín-mozgalom aktivistái és pártjai is lehetőséget kapnak, hogy megmérettessék magukat az iraki politikában. Az elemzés összefoglalja az új választási rendszer sajátosságait, valamint áttekinti az iraki belpolitikai folyamatok változásait 2018 óta, emellett a Tishrín-mozgalom fejlődését és céljait is bemutatja.

Kulcsszavak: Irak, választások, politikai rendszer, társadalmi tiltakozások

Abstract: *The next election in Iraq held on the 10th of October 2021 can open a new chapter and bring new challenges in the country. With the amendments to the election law activist and parties, from the Tishrin Movement, a civil protest movement organized in 2019, will also have the opportunity to compete in Iraqi politics. The analysis summarizes the specifics of the new electoral system and reviews the changes in Iraq's domestic political development since 2018, as well as the development and goals of the Tishrin movement.*

Keywords: *Iraq, election, political system, social protest*

BEVEZETŐ

Irakban 2021. október 10-én előrehozott parlamenti választásokat tartanak. A 2005-ben kialakított demokratikus rezsim friss politikai válsággal küzd 2019 óta, mivel most először a síita uralkodó elittel szemben a saját szavazóbázisának egy része is nyíltan ellenséges vele. A Bagdadban és Dél-Irakban – elsősorban a rendszer korrump, pártérdekeket szolgáló jellege és a szolgáltatások romló színvonala miatt – színre lépett tiltakozók a politikai elit lecserélését szeretnék elérni, miközben szembe kell nézniük a síita milíciák és egyes kormányzati szereplők fenyegetéseivel és az erőszakkal is. A választások eredménye megmutatja majd, hogy miként tudtak intézményesülni a tiltakozók csoportjai, és az is kiderül, vajon képes lesz-e a rendszer integrálni az általuk jelentett kihívást. A választások idejére időzített elemzésünk célja, hogy bemutassa az új választási rendszer sajátosságait, és áttekintse az utolsó, 2018-as voksolás óta eltelt időszak belpolitikai történéseit, valamint a Tishrín-mozgalom fejlődését és céljait.

AZ ÚJ IRAKI VÁLASZTÁSI RENDSZER

Október 10-én, vasárnap Irakban előrehozott választásokat tartottak a 329 fős, egykamarás parlament helyeinek megszerzéséért. Az új képviselők ezt követően új államfőt és miniszterelnököt fognak választani Barham

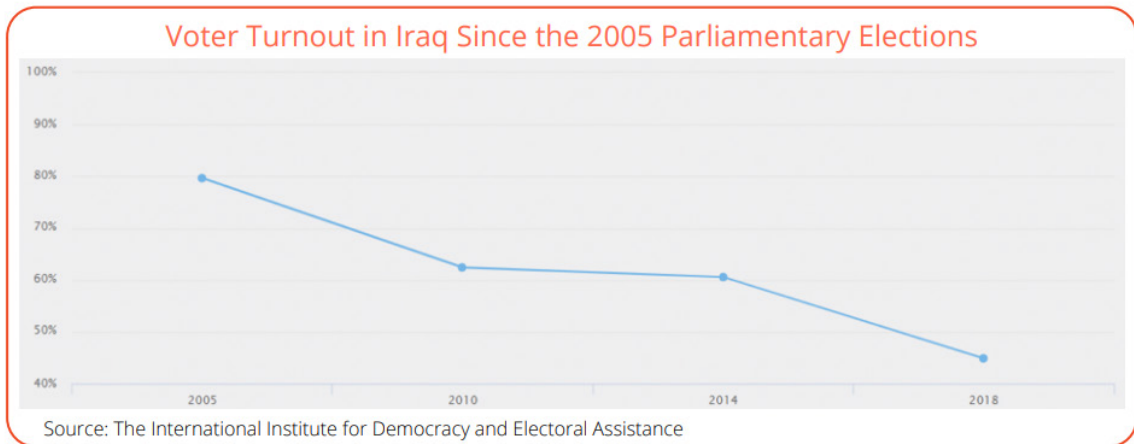

Szálih és Musztafa al-Kádzimi helyett. Az előrehozott választásokra a 2019 októberében kirobbant tiltakozáshullámra válaszul került sor. A választások egyik fontos újdonsága – szintén a tiltakozók követelésére reagálva – az új választási törvény alkalmazása lesz. Annak [érdekében](#), hogy a megválasztott képviselők és a szavazóik között szorosabb és egyben számon kérhetőbb kapcsolat alakuljon ki, és a képviselők rákényszerüljenek választóik igényeinek meghallgatására és képviselésére, 2021-től a korábbi pártlisták helyett többmandátumos, egyszerű többségi, egyéni át nem vihető szavazat SNTV (single non-transferable vote) alapú választási rendszert vezetnek be Irakban. Így az újonnan kialakított 83 választási körzetben körzetenként a 2-3 legtöbb szavazatot kapott jelölt lesz képviselő. Az SNTV-rendszer a 2014-ben bevezetett nyitott pártlistás megoldást váltja, amelyben az ország 18 tartománya alkotta a választási körzeteket.

Az iraki választási rendszernek két további fontos eleme van. Egyrészt a mandátumok egynegyede a női jelölteknek van fenntartva, azaz a parlamentben 83 női képviselő ül. A másik sajátosság a kisebbségek számára biztosított kvóták, szám szerint kilenc (öt asszír keresztény, egy-egy mandeánus, sabak, jezidi és feyli kurd) akikkel együtt alakul ki a parlament 329 fős létszáma. A kisebbségek számára biztosított kvótákra azokban a választási körzetekben lehet szavazni, ahol élnek, ami a nagy pártok részéről is esetenként manipulációnak teszi ki őket.

Az új választási rendszer ugyanakkor nem teljesen egyezik a tiltakozók követeléseivel, a parlament a tárgyalási szakaszban [„felvizezte”](#) a javaslatokat, vagyis úgy módosította az eredetieket, hogy azok hátrányosan érintsék az intézményesült keretek nélkül indulni készülő új ellenzék képviselőit. A tiltakozók azt kérték, hogy a választhatóság alsó korhatárát szállítsák le 25 évre, és a feltételek között legyen az alapdiploma megléte is. A parlament épp az ellenkezőjét csinálta: a választhatóság alsó korhatárát 28 évre emelte, viszont megelégednek a középiskolai végzettséggel is (a félelmek szerint így könnyebb lesz a tanulatlanabb, ezáltal manipulálhatóbb személyek indítása). A tiltakozók eredetileg azt követelték, hogy brit mintára egyszerű többségi, egyéni kerületi rendszert vezessenek be, amelyben minden parlamenti képviselőnek saját választási körzete van, így kötve szorosan a választók akaratahoz őket. Ehelyett a parlament a már említett 83 körzet létrehozásával többmandátumos, egyszerű többségi rendszert hozott létre, ahol a három legtöbb szavazatot kapott jelölt nyeri el a képviselői mandátumot. Szintén az új generációs tiltakozók esélyeit [csökkenti](#) az a döntés, hogy a jelölteknek a választáson való regisztráláshoz 20 000 dollárt kellett befizetniük, amely sok esetben teljesíthetetlen számukra. A hatalmat 2003 óta birtokló politikai pártok részéről a cél tehát az új választási törvény mellett is az ellenzéki mozgalom indulási szándékának ellehetetlenítése, valamint az új parlamentben a politikai szerepük marginalizálása. Éppen ezért lesz kulcsfontosságú a választási részvétel mértéke, amely a korábbi trendek és a jelenlegi közvélemény-kutatások szerint rekord alacsony lesz 2021 októberében.

1. ábra.

Forrás

Az első iraki választások 79 százalékos részvételi arányát sosem sikerült megismételni, ehelyett minden egyes további választás a politikai osztályba és az intézményekbe vetett bizalom csökkenéséről tanúskodott. Dr. Munkidz M. Dágher, az Al-Mustakella for Research Group alapítójának [becslése](#) szerint idén 30 százalék körül lehet a részvételi arány, ez amellet, hogy történelmi mélypontnak számít, a parlamentben levő pártok győzelmi esélyeit is növeli. A Gallup közvéleménykutató-vállalat egyetlen iraki partnere, az Al-Mustakella friss [felmérései](#) szerint a megkérdezettek több mint 50 százaléka már magában a választások lebonyolításáért felelős, elvben független Iraki Választási Bizottság (IHEC) munkájában sem bízik meg. Ugyanezen felmérések szerint a lakosság 68 százaléka arra számít, hogy a választások után komoly biztonsági és politikai zavargások lesznek, és ez az arány a síiták esetében 75 százalékon van. Azaz, bármi is történik majd valójában október 10-én és azt követően Irakban, az iraki társadalom többsége jelenleg peszsimista, nem érzi úgy, hogy változtatni tudna a helyzeten, ami fokozhatja az alacsony részvételi kedvet.

A várakozások szerint a valószínűsített alacsony részvétel a 2003 óta hatalmon levő pártoknak kedvez, hiszen ezek intézményesült formájuknak és a korrupciónak köszönhetően jelentős anyagi és szervezeti erőforrásokkal bírnak, így képesek a jelöltindítására és a szavazóbázisuk mobilizálására. Az új generáció esetében már maga az indulás is kérdés, hiszen a fent leírt szisztematikus manipuláció hatására számos csoport döntött úgy, hogy vagy el sem indul a választásokon, vagy egyenesen bojkottra szólítanak fel. A tiltakozókat ért szisztematikus erőszak szintén erős elbizonytalanító tényező. 2021. szeptember elején Bagdadban mintegy 40 ellenzéki szervezet és csoportosulás tartott közös [tanácskozást](#), ahol ismét a választási bojkott és a politikai reformok folytatása mellett döntöttek.

IRAKI BELPOLITIKA 2018 ÓTA

Az utolsó, 2018. májusi [választások](#) az iraki politikai elit további fragmentációját, és a síita tömbön belüli szembenállás erősödését hozták. A választások győztese 54 mandátummal (a 329-ből) a Muklada asz-Szadr vezette, kommunistákat, szunnitákat és más síita iszlamista pártokat is felölelő, Irántól távolságot tartó, nacionalista koalíció lett. A második helyen 48 mandátummal a 2017-es, Iszlám Állam elleni háború lezárásával megerősödött, az Irán-barát milíciák politikai vezetői köré csoportosuló Fatah koalíció állt. A harmadik helyen 42 mandátummal a leköszönő miniszterelnök, Hajdar al-Abádi vezette koalíció végzett, amelyet nyugatbarátként szoktak jellemezni. Melléjük további 33 koalíció és párt jutatott be képviselőt a parlamentbe, ami jól mutatja az előző választási rendszer arányos jellegét, a parlament széttagoltságát és egy biztos többséggel rendelkező kormány felállításának nehézségeit. 2018-ban a korábbi választásokhoz hasonlóan hónapokig folyt a kevéssé transzparens politikai alkudozás, bár ebben az is szerepet játszott, hogy 2018 augusztusában iraki Kurdisztánban is parlamenti választást tartottak. Mivel a parlamenti választások eredményeként államfőválasztásra is sor kerül, viszont ez a személy 2005 óta mindig kurd, ezért a bagdadi parlament megvárta a kurd választásokat, hogy a friss erőviszonyok tükrében szavazzon az új államfőről.

Bagdadban a kiegyenlített parlamenti pozíciók miatt végül egyik síita koalíció sem tudott önállóan kormányt alakítani. Kompromisszumként Ádil Abdul-Mahdi veterán síita politikus lett az új miniszterelnök 2018 októberében, aki a közhangulat elvárásainak megfelelően nagyrészt technokrata kormányt állított össze. Az iraki politikai rendszerben 2003 óta [érvényesülő](#) *muhászasza*-rendszer, azaz az etno-szektáriánus alapokon álló hatalommegosztás régóta a társadalom kritikájának célpontja, mivel ellehetetleníti a hatékony, érdemalapú személyzeti politikát az államigazgatásban, és minden kinevezést, állami pozíció betöltését a különböző etno-szektáriánus csoportok, pártok, koalíciók alkudozásának tárgyává tesz. Így a szakembereket, képzett tisztviselőket igénylő pozíciókba a pártlojalitás függvényében történnek a kinevezések, mivelhogy a kinevezettek feladata nem az adott minisztérium vagy intézmény hatékony működése, hanem a párt (pénzügyi) érdekeinek képviselete. Ez pedig politikai és gazdasági téren is a korrupció és nepotizmus erősödéséhez vezetett.

Abdul-Mahdi célja így a *muhászasza*-rendszer meghaladása volt, ami csak félig-meddig sikerült neki. Az őt jelölő pártok eseti alapon döntötték el, hogy szabad kezlet adnak-e a kiválasztásban a miniszterelnöknek, vagy ragaszkodnak saját jelöltjeikhez. Így végül számos miniszteri pozíciót szakemberek töltöttek be az új kormányban, míg más miniszteri beosztások továbbra is pártjelöltekhez kerültek. A pozíciók felekezettek között való megosztása, az alsóbb szinteken intézményesült korrupció és nepotizmus, vagy a kormány-főtanácsadói pozíciók átpolitizált, érdekhálóként működő rendszere miatti elégedetlenséget az új

kormány hangulatjavító intézkedésekkel és a korábbi szektáriánus hangnem háttérbe szorításával kompenzálta. Az intézkedések között volt a fővárosiak életét megnehezítő, városnegyedeket elválasztó biztonsági betonfalak eltávolítása, a 2003 óta lezárt kormányzati „zöld zóna” megnyitása, valamint az ellenőrző pontok számának csökkentése. A szolgáltatások alacsony színvonalára miatti lakossági elégedetlenség csillapításához azonban ez sem volt elég, ám tömeges megmozdulásokra 2019 októberéig nem került sor. Ekkor egy, az Iszlám Állam elleni harcokban népszerűvé vált, az Egyesült Államokkal együttműködő iraki tábornok, Abdul Vahháb asz-Száídi leváltása volt az a szikra, amely tömegével vitte utcára a fiatalokat, elsősorban Bagdadban és Dél-Irakban.

Hasonlóan az arab tavasz 2011-es eseményeihez, asz-Száídi leváltása önmagában nem kellett volna, hogy általános tiltakozáshullámot indítson el, ahogyan azok a foglalkoztatási vagy a fiatalok életkörülményeire vonatkozó adatok sem, amelyek egy-két évtizede változatlanul rosszak voltak. A Világbank egy [2018-as elemzése](#) szerint a munkanélküliség a fiatalok körében 36 százalék; a 15–29 év közötti korosztály 33 százaléka analfabéta, ugyanennyi pedig csak általános iskolát végzett. A munkaerőpiaci kilátásokat joggal nevezhetjük kétségbeejtőnek, hiszen a magánszektor képtelen álláslehetőséget nyújtani a fiataloknak. Az érvényesülés legbiztosabb útja a közszolgálat, ám ehhez el kell köteleződni valamelyik párt irányába. Az iraki állam által fizetett kormány- és közhivatalnokokról nincsenek pontos adatok. 2019-ben Fuád Husszein pénzügyminiszter úgy [becsülte](#), hogy 2003 óta 850 ezerről 6,5 millióra nőtt a közsférában dolgozó, vagy onnan nyugdíjat kapó személyek száma. Ez a napi működés szintjén azt jelzi, hogy a vezető pártok a bürokrácia munkahelyein (és kifizetésein) keresztül biztosítják a hozzájuk lojális irakiak életét. Márpedig ezen kívül kevés lehetőség adódik az országban, ahol a kormányzati kiadások [45 százalékát](#) a szektorban dolgozók fizetése és a nyugdíjak teszik ki. A kurdisztáni területeken még pervazívabb az állam munkáltatói szerepe, az ötmillió régióban [680 ezer](#) fő körül van az állam által fizetett alkalmazottak száma.

Al-Száídi tábornok elmozdítása, majd a tiltakozás katalizálta a társadalmi elégedetlenséget, igaz csak az ország egyik felében. Iraki Kurdisztánban, ahol gyakorlatilag mindenki részesül valamilyen módon az állami pozíciókból, nem voltak megmozdulások, csakúgy, mint a frissen pacifikált és jelenleg még inkább „megszállásszerű” körülmények között élő szunnita közösségnél sem. Bár a problémák ezt a közösséget is érintik, a közhangulatot a szunniták körében a félelem határozta meg, mivel az iraki rendőrség és a síita milíciák egy politikai tiltakozásnál kevesebbért is megvádolták a helyieket a terrorizmus vádjával, az Iszlám Állam melletti kiállással.

A TISRÍN-MOZGALOM ÉS A HATALOM REAKCIÓJA: ERŐSZAK ÉS KIFULLASZTÁS

A spontán megmozdulások gócpontja 2019 októberétől így Bagdadban és Dél-Irakban volt, ahol férfiak és nők vegyesen, nagy számban követelték az politikai elit lemondását, a muhászasza-rendszer megszüntetését és a jobb jövőt. A mozgalom a nevét október hónapról, arabul Tisrín, kapta. A demonstrációk tömegbázisát a 18–25 év közötti fiatalok jelentették, és nemcsak a munkanélküliek vagy az alacsony társadalmi rétegek képviselői, hanem a középosztály fiataljai is az utcára vonultak. Az alapvetően békés tüntetések a síita dél nagyvárosaiban is folyamatosan zajlottak, és kiegészültek a tartományi problémák beemelésével. A tüntetésekre mindvégig [jellemző](#) maradt a decentralizáltság; valamint az, hogy a megmozdulások többnyire erőszakmentesek voltak: térfoglalások, beülések (sit in) formáját öltötték. A tüntetők a városok forgalmasabb köztereit foglalták el és ott vertek „táborokat”. Bár a tiltakozókat rendszeresen érték, érik provokációk vagy erőszak, ennek alkalmazásától tartózkodtak. Az elmúlt két évben a Tisrín-mozgalom megőrizte alulról szerveződő, közösségi jellegét. Noha több csoportja is szervezettebbé vált, sőt voltak, akik a módosított választási törvény hatására a pártosodás útjára léptek, a társadalmi elégedetlenséget becsatornázó mozgalom megmaradt központi vezetés, irányítás nélkül.

A hatóságok fellépése az első pillanattól kezdve felemás volt. Először az Abdul-Mahdi-kormány egy 13 pontos reformcsomag [bejelentésével](#) igyekezett csillapítani a kedélyeket. A homályosan megfogalmazott intézkedések lakhatási segílyt és egyfajta alaptámogatást ígértek a szegényeknek, valamint képzési és munkahelyteremtési akciókat, támogatásokat a munkanélküli fiataloknak. A kormányfő egy beszédében elismerte a tiltakozások jogosságát, és megígérte, hogy kormánya mindent megtesz az igényeik teljesítése érdekében. Ugyanakkor [hozzátette](#), „nincs olyan varázsszer”, amely az ország minden bajára megoldást kínálna”. A kormány ígéretet tett a gyilkosságok kivizsgálására is, ám mindezek nem voltak érdemi hatással a tüntetők eltökéltségére.

A politikai pártok képviselői közül egyedül Muklada asz-Szadr állt ki a tüntetők mellett [október 21-én](#), három héttel a demonstrációk kezdete után, aminek részben az volt az oka, hogy saját hívei is nagy számban mentek el tüntetni, részben pedig az, hogy a populista politikus korábban is képes volt egyszerre a politikai rendszer részének és kritikusának mutatni magát. A kormány- és Irán-közeli síita vezetők megpróbálták tárgyalni, kooptálni, pozíciókat ajánlani a tárgyalópartnereiknek, ám ezek kudarcot vallottak, mivel a megmozdulásoknak nem voltak valódi vezetői. A békés megoldások kudarcra utána a hatalom módszert váltott, és a párbeszédet egyre inkább az erőszak váltotta fel, miközben Abdul-Mahdi miniszterelnök pozíciója is meginogni látszott, így Muklada asz-Szadr [lemondásra](#) szólította fel a kormányfőt.

2019. november elején Bagdadba érkezett Kászem Szolejmáni, az Iráni Iszlám Forradalmi Gárda egyik tábornoka, aki az amerikai invázió óta kulcsszerepet játszott Teherán érdekeinek képviselőjeként, és szoros kapcsolatot ápolt az

Irán-barát milíciák és politikai erők vezetőivel. A látogatás célja [állítólag](#) az volt, hogy a Abdul-Mahdi-kormány részére tanácsokat adjon a tüntetések gyors felszámolása érdekében. Novemberben az erőszak továbbra sem hagyott alább, a kormányfő sorsára pedig Ali al-Szisztáni nagyajattollah egyik hóvégi felhívása tett pontot, amikor az idős vallási vezető javasolta a parlamentnek, hogy vonják meg a bizalmat Abdul-Mahditól. A miniszterelnök nem várta meg egy ilyen szavazás eredményét, november 29-én [lemondott](#). Megjegyzendő, hogy a nedzsefi központú síita vallási vezetés mindvégig támogatólag lépett fel a tüntetők mellett. Al-Szisztáni többször szót emelt az erőszak ellen, valamint a politikai reformok és az előrehozott választások mellett, amelyhez a fentebb említett felhívásával maga is hozzájárult.

A kormányválság egészen 2020 áprilisáig tartott, ám a tiltakozókat érő erőszak ezután is folytatódott tovább. Az Irakban működő ENSZ-képviselő, a UNAMI [jelentése](#) szerint 2019 októbere és 2020 áprilisa között 487 személyt öltek meg és 7715-en sebesültek meg a hatóságok és a milíciák fellépésének eredményeként (a valós számok ennél jóval magasabbak lehetnek). Az erőszakos fellépés, a tiltakozás szószólóinak (és nem egyszer családtagjaiknak) célzott likvidálása ezt követően is folyik, jelenleg is. Bár friss összesített adatok nincsenek, az UNAMI 2021. májusi újabb jelentése további jogsértések, gyilkosságok sorozatáról számolt be. A szervezet [beszámolója](#) szerint az iraki kormánynak egyetlen gyilkoságnál sem sikerült azonosítania az elkövetőket. A bemutatott esetek durva erőszakról árulkodnak: a tüntetések helyszínén a tömegbe lövő ismeretlen fegyveresek egyszerre tucatnyi tiltakozó halálát okozták, és akár száz embert is megsebesítettek. A célzott likvidálások, emberrablások, megfélemlítések célja a tüntetők elbizonytalanítása. Sokan a mai napig eltűntként vannak nyilvántartva, mások kínzásoknak voltak kitéve. Az igazságszolgáltatás hatékonyabban működik, ha a tüntetőket kell elítélni, mint amikor a valódi felelősöket. Nedzsefben 2021-ben két fiatalt [ítéltek](#) életfogytiglanra egy olyan gyilkosságért, amelyet Muktada asz-Szadr hívei követtek el a tüntetők ellen.

A fenti példa egyben arra is rávilágít, hogy asz-Szadr, aki 2019 októberében híveit még a tüntetők védelmére vezényelte ki, fokozatosan kihátrál a fiatalok mögül. Amikor 2020 januárjában Bagdadban egy amerikai légitámadás likvidálta Kászem Szolejmánit, és ezért magasba szöktek az Egyesült Államok elleni indulatok, asz-Szadr USA-ellenes tiltakozásra szólította fel a rendszer ellen tüntető fiatalokat is, ám azok nem akartak eredeti céljaiktól eltérni, és nem kívántak az Irakban folyó USA–Irán hatalmi harcban semmilyen álláspontot elfoglalni. A tüntetők számára a felhívás azért is kényelmetlen volt, mert a kezdetek óta rájuk vetült a gyanú, hogy fellépésük valójában az Irán-ellenes országok újabb befolyásolási kísérlete az iraki belpolitikában. Nem véletlen, hogy Ali Khámenei Irán legfelső vezetője „ellenséges összeesküvésnek” [minősítette](#) a tiltakozó mozgalmat.

2020 tavaszán több tényező is szerepet játszott a mozgalom aktivitásának lassú csökkenésében, például a Covid–19-járvány, a tüntetők elleni büntetlen erőszak folytatódása vagy az iraki belpolitikai változások. A világjárvány inkább csak 2020 közepétől került [felszálló](#) ágba, de a feltartóztatására hozott kormányzati

intézkedések egybecsengtek a tüntetések, csoportosulások akadályozásának céljával. A világjárvány első hullámai után az iraki kórházak gyakorlatilag elérték kapacitásuk határait, nyárra a napi új megbetegedések száma 5000 fölé emelkedett. Ferenc pápa 2021. márciusi látogatásakor az összes regisztrált fertőzött száma 713 ezer fő körül volt, ez 2021 októberében [elérte](#) a kétmillió főt. A hatalmas esetszám ellenére a halálozások száma viszonylag alacsony, mintegy 22 300 fő, amit elsősorban annak tudhatunk be, hogy az iraki lakosság túlnyomórészt a fiatal korosztályhoz tartozik.

A Tisrín-mozgalom csökkenő aktivitásának másik oka az iraki belpolitika változása volt, Abdul-Mahdi kormányfő megbuktatása ugyanis eredménynek volt tekinthető a 2003 óta eltelt folyamatok tükrében. Bár a parlamentben magasra hágott az USA-ellenes hangulat, a felmerülő kompromisszumos jelöltek mind-egyike (Mohammed Taufik Allávi 2020 februárjában, Adnán al-Zurfi márciusban és Musztafa al-Kádzimi áprilisban) amerikai vagy brit kettős állampolgár, és jó kapcsolatokat ápol az Egyesült Államokkal. A tüntetők számára ez reménykeltő fejleményt jelentett, legalábbis abban az értelemben, hogy az ország irányítása nem egy Teheránhoz szorosabban kötődő politikus kezébe kerül. 2020 májusában végül al-Kádziminek sikerült megszereznie a parlamenti pártok [jóváhagyását](#) a kormányalakításhoz.

Másfél év távlatából visszatekintve a jelenlegi kormányfő alig tudott érdemi eredményeket elérni a Tisrín-mozgalom követeléseiben, persze ezek legtöbbször nem is rajta múlik. A politikai rendszer gyökeres átalakítását, a muhászasza-rendszer megszüntetését vagy a korrupció csökkentését csak egy olyan vezető kezdeheti el, aki mögött legalább erős parlamenti többség áll, és nem kompromisszumos jelölt. Ugyanakkor al-Kádzimi kiírta az előrehozott választásokat (igaz fél év csúszással az eredeti tervekhez képest), amely a tüntetők egyik fontos követelése volt. Emellett – mint fentebb írtuk – megtörtént a választási törvény átalakítása is, amely, még ha felhígított formában is, de megnyitja a lehetőséget a változást követelő fiatalok számára a sikeresebb parlamenti politizálás irányába.